

LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 14 IR 87 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO
DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 12 IR 19 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1343 18
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Šiuo metu nustatytas teisinis reguliavimas nenumato galimybės valstybinio socialinio draudimo įmokų ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų permokos įskaityti kitų mokesčių, administruojamų Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI), nepriemokai padengti, o kitų mokesčių, administruojamų VMI, permokos įskaityti valstybinio socialinio draudimo įmokų skolai ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinei nepriemokai padengti. Todėl mokesčių mokėtojas, turintis VMI administruojamų mokesčių permoką ir kartu valstybinio socialinio draudimo įmokų skolą ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinę nepriemoką, negali mokesčių permokos panaudoti valstybinio socialinio draudimo įmokų skoloms ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinei nepriemokai padengti. Mokesčių mokėtojas, turėdamas mokesčių permoką ir norėdamas padengti valstybinio socialinio draudimo įmokų skolą ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinę nepriemoką, turi papildomai naudoti savo lėšas arba, visų pirma, susigrąžinti mokesčių permoką ir tada atsiskaityti su Valstybinio socialinio draudimo fondo ar Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetu. Kadangi mokesčių permokos grąžinimas užtrunka, tokiam mokesčių mokėtojui gali būti skaičiuojami delspinigiai. Be to, toks teisinis reguliavimas tobulintinas atsižvelgiant į 2017 m. spalio 16 d. su socialiniais partneriais pasirašyto Susitarimo dėl šalies pažangai būtinų reformų įgyvendinimo veiksmų plano 1 prioriteto 1.3 uždavinio 10 veiksmą, kuriuo numatoma 2020 metais „sukurti prielaidas VMI ir *Sodros* administruojamų mokesčių ir įmokų permokų tarpusavio įskaitymui“.

Tuo atveju, kai mokesčių mokėtojas turi laiku nesumokėtų už administracinius nusižengimus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų ir permokėtų įmokų ir (arba) mokesčių sumų, tik VMI administruojamų mokesčių permoka gali būti naudojama nesumokėtoms baudų sumoms padengti. Kiti mokesčių ir įmokų administratoriai (Lietuvos muitinė (toliau – Muitinė) ir Valstybinio socialinio fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – *Sodra*)), gavę mokesčių mokėtojo prašymą, privalo jam grąžinti permokėtas sumas, nepriklausomai nuo to, kad paskirtos baudos nėra sumokėtos.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 14 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 12 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslai ir uždaviniai – supaprastinti mokesčių mokėtojų atsiskaitymą su valstybės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo ar Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetais, taip pat geriau užtikrinti Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų sumokėjimą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151, el. p. jurate.laurikenaite@finmin.lt) Mokesčių ir maitų administravimo skyriaus (vedėjas Paulius Majauskas, tel. 239 0093, el. p. paulius.majauskas@finmin.lt) patarėjas Redas Zelba, tel. 239 0276, el. p. redas.zelba@finmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomojo sveikatos draudimo įmokų permoka neįskaitoma kitų mokesčių, administruojamų VMI, mokestinei nepriemokai padengti, o kitų mokesčių, administruojamų VMI, permoka negali būti įskaitoma valstybinio socialinio draudimo įmokų skolai ar privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinei nepriemokai padengti. Kai mokesčių mokėtojas turi laiku nesumokėtų Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų ir permokėtų įmokų ir (arba) mokesčių sumų, Muitinė ir *Sodra*, gavę mokesčių mokėtojo prašymą, privalo jam grąžinti permokėtas sumas, nepriklausomai nuo to, kad paskirtos baudos nėra sumokėtos.

Mokesčių mokėtojo permokėtos mokesčių, administruojamų Muitinės, sumos įskaitymo kitų mokesčių mokėtojo mokesčių, administruojamų VMI, mokestinei nepriemokai padengti ir atvirkščiai ir skolų valstybei pagal paskolas iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ar pagal paskolas, dėl kurių kreditoriams suteikta valstybės garantija, padengimo tvarka nustatyta Finansų ministerijos lygmeniu, t. y. Mokesčių permokos įskaitymo mokesčių nepriemokai ir skoloms valstybei padengti taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 1K-199 „Dėl Mokesčių permokos įskaitymo mokesčių nepriemokai ir skoloms valstybei padengti taisyklių patvirtinimo“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektais siūloma sudaryti galimybę valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomojo sveikatos draudimo įmokų ir kitų mokesčių, administruojamų VMI, tarpusavio įskaitymui mokestinėms nepriemokoms ir skoloms padengti.

Atsižvelgiant į tai, kad draudžiamieji turi teisę savo pasirinkimu mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas kas mėnesį arba iškart sumokėti įmokas už ilgesnį ateinantį laikotarpį (pavyzdžiui, 6 mėnesius), privalomojo sveikatos draudimo įmokų permokų nustatymas įmanomas tik Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 18 straipsnyje numatytais atvejais, kai tam tikrų grupių draudžiamieji, metams pasibaigus, turi prievolę perskaičiuoti įmokas ir iki gegužės 1 d. sumokėti per praėjusius kalendorinius metus sumokėtos ir mokėtinės privalomojo sveikatos draudimo įmokų sumos skirtumą. Todėl siūloma sudaryti galimybę būtent tokias privalomojo sveikatos draudimo įmokų permokas (jei tokios susidarytų) įskaityti kitų mokesčių, administruojamų VMI, mokestinei nepriemokai padengti.

Įstatymų projektais siūloma nustatyti mokesčių ir įmokų įskaitymo eiliškumą, atsižvelgiant į nuoseklumo principą, paremtą tuo, kad mokesčių administratoriai privalo užtikrinti jiems nustatytą atskirų užduočių, susijusių su skirtingų biudžetų, t. y. valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo, pajamų planais, įvykdymą ir mokesčių ir įmokų įskaitymą į skirtingus biudžetus:

1. Mokesčių mokėtojo permokėtos mokesčių, administruojamų VMI ir Muitinės, sumos pirmiausia yra įskaitomos kitų mokesčių mokėtojo mokesčių, administruojamų atitinkamai VMI ir Muitinės, mokestinei nepriemokai padengti.

Atitinkamai valstybinio socialinio draudimo įmokų permokos suma pirmiausia įskaitoma šių įmokų skolai arba privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinei nepriemokai padengti; privalomojo sveikatos draudimo įmokų permokos suma pirmiausia įskaitoma šių įmokų mokestinei nepriemokai arba valstybinio socialinio draudimo įmokų skolai padengti.

2. Tada mokesčių mokėtojo permokėtos mokesčių, administruojamų Muitinės, sumos yra įskaitomos kitų mokesčių mokėtojo mokesčių, administruojamų VMI, mokestinei nepriemokai padengti ir atvirkščiai.

3. Likusios mokesčių mokėtojo permokėtos mokesčių, administruojamų VMI, sumos yra įskaitomos valstybinio socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir palūkanų skolai ir privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokestinei nepriemokai padengti ir atvirkščiai paskiausiai.

Taip pat siūloma mokesčių ir įmokų permokas, administruojamas Muitinės arba Sodros, naudoti nesumokėtoms už administracinius nusižengimus Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų sumoms padengti ir atvirkščiai. Padengimo eiliškumui *mutatis mutandis* būtų taikoma mokesčių ir įmokų įskaitymo tvarka.

Atsižvelgiant į teisėkūros ekonomiškumo, subsidarumo principus ir praktinius mokesčių administratorių atliekamų mokesčių administravimo veiksmus, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 14 ir 87 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad VMI ir Muitinės administruojamų mokesčių permokų ar nepriemokų tarpusavyje įskaitymo, taip pat skolų valstybei pagal paskolas iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ar pagal paskolas, dėl kurių kreditoriams suteikta valstybės garantija, padengimo tvarka būtų nustatyta centrinių mokesčių administratorių lygmeniu, t. y. centrinių mokesčių administratorių kartu priimtame teisės akte.

Naujos teisinio reguliavimo nuostatos supaprastins mokestinių procedūrų atlikimą ir skatins savanoriškai mokėti mokesčius, bus geriau užtikrintas Administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka paskirtų baudų sumokėjimas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Pritarus naujo teisinio reguliavimo nuostatoms, būtų supaprastintas mokestinių procedūrų atlikimas, skatinamas savanoriškas mokesčių mokėjimas, racionaliau naudojami VMI, *Sodros* ir mokesčių mokėtojų ištekliai.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymų projektai kriminogeninei situacijai, korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Bus sudarytos galimybės supaprastinti mokestinių procedūrų atlikimą, racionaliau naudoti išteklius.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įstatymų inkorporavimo į teisinę sistemą tikslais priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų nustatytų reikalavimų. Įstatymų projektuose nepateikiama sąvokų ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl Įstatymų projektai nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Iki įstatymų įsigaliojimo bus pripažintas netekusiu galios Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 1K-199 „Dėl Mokesčių permokos įskaitymo mokesčių nepriemokai ir skoloms valstybei padengti taisyklių patvirtinimo“, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos priims įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus.

12. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymų įgyvendinimas (pateikiami įvertinimai artimiausiems metams ir tolesnei ateičiai)

VMI duomenimis, siekiant įgyvendinti siūlomas naujas teisinio reguliavimo nuostatas, susijusias su mokesčių ir įmokų įskaitymu, bus reikalinga VMI informacinių sistemų plėtra, taip pat reikės įdiegti sąsajas tarp VMI ir *Sodros* informacinių sistemų. Šiems darbams atlikti 2020–2021 m. reikės apie 110 tūkst. eurų vienkartinę investiciją. Tolesnei ateičiai lėšų poreikis nenumatomas.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*
„Mokesčių administravimas“, „valstybinis socialinis draudimas“, „privalomasis sveikatos draudimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

VMI ir *Sodros* skaičiavimais, per mėnesį galėtų būti panaudojama apie 25–30 mln. eurų kitų mokesčių, administruojamų VMI, permokų valstybinio socialinio draudimo įmokų nepriemokoms padengti ir apie 1,5 mln. eurų valstybinio socialinio draudimo įmokų permokų kitų mokesčių, administruojamų VMI, nepriemokoms padengti.

